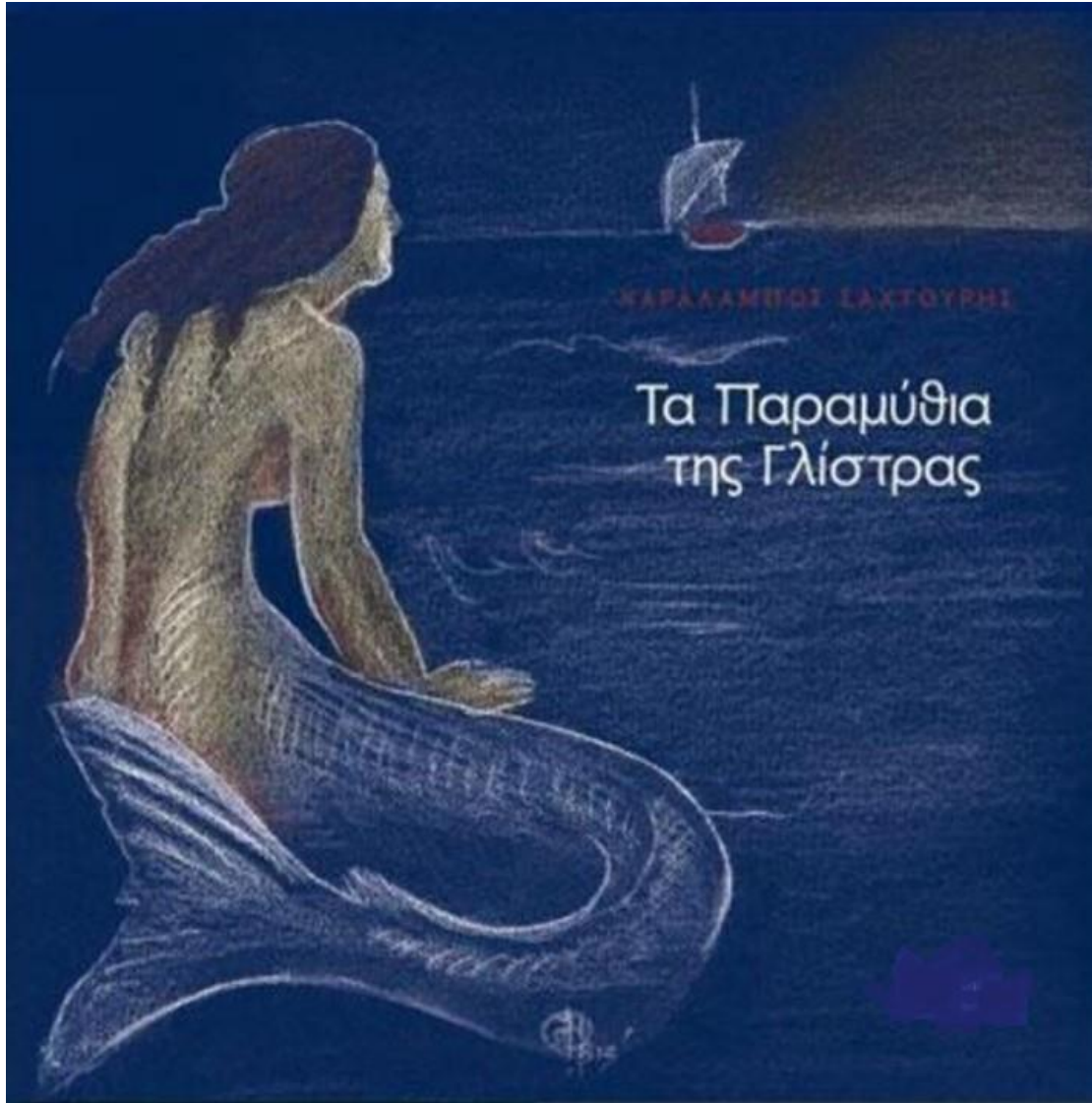

«ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΓΛΙΣΤΡΑΣ»

Εισήγηση του Σχολικού Συμβούλου Dr. Χρίστου Πατσάλη στην παρουσίαση του βιβλίου

Αν και έχουμε κορεστεί από παραμύθια τούτο τον καιρό, τα παραμύθια του φίλου συγγραφέα Χαράλαμπου (Μπάμπη) Σαχτούρη είναι αυθεντικά, είναι από αυτά, που ό,τι υπόσχονται το τηρούν με το παραπάνω. Και δεν υπόσχονται τίποτα λιγότερο από μια ανάδυση παραστάσεων αρχετυπικών και διάλογους με πλάσματα υπερφυσικά, γητευτές της φαντασίας, που σε προσκαλούν στον κόσμο τους, και σε κάνουν μέτοχο.

Μελετώντας λοιπόν τα *Παραμύθια της Γλίστρας*, αυτό που νιώθεις χειροπιαστά, είναι, το ένα αφηγηματικό επεισόδιο να γλιστρά μέσα στο άλλο με πλήρη συνεκτική γραφή, πράγμα που κάνει όλο το πόνημα, ένα παραμύθι με πολλαπλούς τοκετούς, που τελειωμό δεν έχει αυτή η αλυσίδα γιατί, ενώ κάθε φορά που ξεδιπλώνονται και σώνονται οι σελίδες, αναφύεται η αίσθηση της κυοφορίας μιας καινούργιας γέννησης. Η ζωντάνια και το αισθητικό αποτέλεσμα που αποπνέει οφείλεται και στο λόγο που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας. Είναι μια ιδιαίτερη ικανότητά του, που εγώ την ονομάζω «γραπτή προφορικότητα». Το όποιο αισθητικό αποτέλεσμα

μεγιστοποιείται και με την εμβόλιμη εισαγωγή, όπου και όταν χρειάζεται, της έμμετρης αφήγησης. Και το επισημαίνω αυτό - όπου και όταν χρειάζεται- με ένα παράδειγμα: όταν η συγκινησιακή ατμόσφαιρα φορτίζεται από την απώλεια της συμπαθούς *αθερίνας* ο μικρός αναγνώστης ή ακροατής δεν μένει αιώλος ψυχολογικά , χωρίς εκτονωτική διέξοδο στο συναίσθημα της θλίψης.

Η λύπη του αποφορτίζεται μέσα από τη λυτρωτική διαδικασία του θρήνου, με όχημα το μοιρολόγι, την εμβόλιμη ποιητική δημιουργία του συγγραφέα, που με σπαραγμό αποδίδει η Κοραλίνα, ως ξεπροβόδισμα της Μαρίνας *αθερίνας* στον άλλο κόσμο, κατά την τελετουργία της ταφής .

Μικρή μου αθερίνα ,

αγαπημένη,

δε χάθηκες, δεν είσαι

ξεχασμένη.

Τα νιάτα σου στο χρέος

τα θυσιάσες ,

της ομορφιάς το δρόμο

τον αγίασες .

Πού να σε κρύψω

η πικραμένη .

Μόνο η καρδιά μου

η ματωμένη , μέρος αντάξιο

σου απομένει .

Αυτή η δραματοποίηση του θανάτου, συμβατή με την θρηνητική μας παράδοση , διευκολύνει την προσαρμογή της εσωτερικής και εξωτερικής κατάστασης (συναισθηματικό, γνωστικό, σωματικό, κοινωνικό, πνευματικό επίπεδο) απέναντι στα νέα δεδομένα και την ενεργοποίηση της αποκατάστασης ισορροπίας στο σύστημα αυτορρύθμισης μεταξύ οργανισμού και περιβάλλοντος .

Τα παραπάνω ως γενική εντύπωση πυροδότησαν το ενδιαφέρον να επιχειρήσω μια βουτιά στο περιεχόμενο με περισσότερο εξειδικευμένη ματιά για να διαπιστώσω ότι με τη δουλειά του αυτή ο συγγραφέας :

- Εισβάλλει στο αξιακό σύστημα και πραγματεύεται την αξία και την απαξία όχι με τον αποστεωμένο τρόπο του διδακτισμού, που δίνει διδάγματα για το καλό και το κακό και θέτει κανόνες και νόρμες συμπεριφοράς , αλλά με έναν άκρως παιδαγωγικό τρόπο. Με τη δημιουργία δηλαδή ενός παραστατικού περιβάλλοντος , που εμπλέκοντας τον μικρό αναγνώστη ή ακροατή στις δράσεις του, τον κάνουν να αισθάνεται , να φαντάζεται, να στοχάζεται. Ενώ παράλληλα του δημιουργούν εικόνες συναισθηματικές , κοινωνικές και γνωστικές, στοιχεία που λειτουργούν διευκολυντικά στις ενδοψυχικές διεργασίες διαμόρφωσης του ψυχικού του κόσμου

και στην ιδιοποίηση αξιών.

Εφαρμόζεται επομένως μία παιδαγωγική δράση πάνω στο παιδί με αποτέλεσμα : την ιδιοποίηση των αξιών μέσα από ένα πολυδιάστατο βίωμα .

- διαβάζοντας - στο ξεκίνημα - με το στήσιμο των ηρώων, Πετρογέροντα , Θαλασσινή, και την απόδοσή ρόλων σε αυτούς, θεώρησα ότι στο όνομα αυτών των «σοφών γερόντων» πρωταγωνιστών, ο συγγραφέας θα αποθεώσει στη συνέχεια την αυθεντία.

Αυτό βέβαια ,αν γινόταν, θα ερχόταν σε αντίφαση με το πνεύμα αποφυγής του διδακτισμού που ήδη είχε εγκαινιάσει παραπάνω . Όμως η υποψία μου διαψεύστηκε παταγωδώς γιατί όχι μόνο δεν εναγκαλίζεται την αυθεντία όπως φαίνεται (ενδεικτικά στη σελ 59) στο *ντοματάκι του παππού* με εκείνο το : *τελικά όσο ζει κανείς μαθαίνει των κύριων πρωταγωνιστών*. Γιατί εδώ αποκαλύπτονται όχι ως αυθεντίες, αλλά ως υποκείμενα μιας δια βίου μάθησης, η οποία επιβάλλεται από την ανάγκη της ζωής για συνεχή προσαρμογή του ατόμου στα *«εναύσματα του μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος»* και των βιοτικών συρμών της πολύμορφης πραγματικότητας.

- παρουσιάζει ένα νέο πρόσωπο του πατριωτισμού, μάλλον τον ανανοηματοδοτεί ή τον ορίζει στις συνθήκες ζωής της μετανεωτερικής εποχής. Είναι η θέληση να *...αγωνίζονται για να μπορούν να ζουν εκεί και να γεμίζουν τον αέρα με τους μελωδικούς ήχους ακόμα και λυπητερόν τραγουδιών, όπως το τραγούδι της μικρής αθερίνας που έχασε τα νιάτα της στο βωμό του χρέους*.

- αγγίζει τον πολιτικό πολιτισμό μας οριοθετώντας λειτουργίες. εδώ
οι έννοιες της κοινότητας και του πλουραλισμού προβάλλουν ως βασικές ηθικές αξίες και αρχές.

- η διαφορετικότητα μέσα σ' αυτό το άτυπο περιβάλλον κοινωνικής μάθησης που δημιουργούν τα αφηγηματικά συμβάντα δεν εκλαμβάνεται και δεν αντιμετωπίζεται ως μειονεξία .

Έχει σημασία αυτό γιατί στο πλαίσιο της κοινωνικοποίησης κάθε ανθρώπου υποστηρίζεται ότι υπάρχει μια εσωτερίκευση της αντίληψης πως το οτιδήποτε διαφορετικό είναι προβληματικό, άρα θεωρείται κακό και γίνεται μη αποδεκτό και προβληματικό.

Η εσωτερίκευση αυτή ως θεώρηση του διαφορετικού δεν ευνοείται στα *παραμυθία της γλίστρας* και ορθώς κατά τη γνώμη μου.

Συγγραφική τεχνική :

Το υλικό της αφήγησης παρουσιάζεται με τη χρήση μιας πλειάδας μέσων, που κάνουν τον αφηγηματικό εξοπλισμό πλήρη γιατί περιλαμβάνει :

- **την διήγηση**, όπου γίνεται εξιστόρηση των γεγονότων, έκθεση των σκέψεων και έκφραση των συναισθημάτων των ηρώων του. (*Άκουσα πως στα μέρη εκείνα ξέβρασε το κύμα το σώμα της μανούλας.....Λάμπεις σαν την αρχαία ωραία συνονόματή σου.... Γι' αυτό με βλέπεις έτσι χαρούμενη..... μούρχεται να τραγουδήσω ένα τραγούδι της γοργονίτσας*)

- **τον διάλογο**, όπου αποδίδεται πιστά ο λόγος των προσώπων ως προς το ύφος, το ιδίωμα, το λεξιλόγιο κτλ. (...*ακούστηκε ψύχραιμη η φωνή από το καβούρι το*

Φανούρη, Ναι, ναι έχει δίκιο ο Φανούρης....). Αυτό προσδίδει στην αφήγηση δραματικότητα, φυσικότητα και ζωντάνια, ενώ συμβάλλει στην εξέλιξη της δράσης - **την περιγραφή**, με την οποία σκιαγραφεί τα διάφορα πρόσωπα, και κάνει αναπαράσταση σκηνικού, ποικίλων καταστάσεων και χαρακτήρων (ενδεικτικά, σελ. 49-49 : *μικρούτσικο, γενναίο καβουράκι, ανάπηρο, ...κουτρουβάλησεκαι σταμάτησε ανάσκελα στη μέση του μικρού γκρεμού.*).

- **το σχόλιο**, όπου γίνονται κρίσεις και σχόλια του αφηγητή (*Όσο για τον «αρχηγό», όπως συνήθως γίνεται με τους αρχηγούς, ούτε που τόλμησε να ξαναφανεί στο πεδίο της μάχης.*).

- **τον ελεύθερο πλάγιο λόγο**, όπου ο αφηγητής αποδίδει σε τρίτο πρόσωπο και σε χρόνο ιστορικό ενδόμυχες σκέψεις και μη εξωτερικευμένα συναισθήματα ενός από τα πρόσωπα της αφήγησης πχ του Πετρογέροντα και της Θαλασσινής .

- **τον εσωτερικό μονόλογο**, όπου αποδίδονται, χωρίς την παρέμβαση κάποιου αφηγητή οι σκέψεις, τα συναισθήματα, οι εντυπώσεις κάποιου ήρωα και εν προκειμένω του κάβουρα (*Τους συνεπήρε της χαράς το μεθύσι..Είναι όλοι τους ενθουσιασμένοι.... Εμένα θα σκεφτούν αυτή τη γιορτινή ώρα.....*) .

Με τα παραπάνω και με την αξιοποίηση της ψυχοκρατικής ιδιότητας του παιδικού ψυχισμού, τον ανιμισμό, δηλαδή (*.... ο ήλιος ...κουράστηκε,.. πάει να ξαποστάσει..... Δεν είμαι μόνος στην πέτρινη τούτη ερημιά. Συντροφιά μου έχω....τη γριούλα, λέμε που πέτρωσε. Μαζί θα σου λέμε τις ιστορίες*), το πόνημα καθίσταται άρτιο και η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας εξόχως ελκυστική στο παιδικό κοινό .

Ένα τέτοιο πόνημα, ωστόσο, δεν μπορεί να είναι εργαλείο μόνο και μόνο στο πλαίσιο της άτυπης διαπαιδαγώγησης που ασκείται εντός της οικογένειας.

Με δεδομένο ότι η αφήγηση είναι τέχνη, τεχνική, μέσον ψυχαγωγίας και θέαμα μπορεί να ενταχθεί στην εκπαιδευτική πρακτική καθότι προσφέρεται:

- για δραματοποιήσεις : - στη θεματική, «Αναγνώριση έκφραση και διαχείριση συναισθημάτων», φόβος, λύπη, χαρά, θυμός ή ζήλια.

-με αντικείμενο τη διαφορετικότητα και τον «Άλλο».

- για διαθεματικές πρακτικές με μουσικοκινητικό παιχνίδι και ζωγραφική.

- για ενίσχυση της λεκτικής και επικοινωνιακής ικανότητας μέσα από την διαφοροποίηση της εξέλιξης ή και του τέλους του κάθε αφηγήματος.

- για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας, με την ένταξή του στο γλωσσικό υλικό των Τάξεων Υποδοχής.

Κλείνοντας, είναι χρήσιμος, ένας τέτοιος παραμυθός με τα παραμύθια του ως σημαντικός **Άλλος**, στο κάθε σπίτι και ιδιαίτερα για τα παιδιά.

Διότι στην εποχή μας, έχει μπει το «δημόσιο κακό» στο κάθε σπίτι, και στο σύγχρονο οικογενειακό περιβάλλον κυριαρχούν οι «άυλοι» **Άλλοι**, αντί των σημαντικών **Άλλων**, των οποίων η ανεξέλεγκτη χρήση ευθύνεται για την αποδυνάμωση της δημιουργικής σκέψης, της φαντασίας και τα παρεπόμενά τους.